

byggnadsvård

Spetebyhall

Speteby 2:17, 2:24, Lerbo socken,
Katrineholms kommun, Södermanlands län

Antikvarisk kontroll av ombyggnad och
restaurering av huvudbyggnaden och ateljén

Evvy Rydergård

Spetebyhall

Speteby 2:17, 2:18 Lerbo socken,
Katrineholms kommun, Södermanlands län

Antikvarisk kontroll av ombyggnad och restaurering av
huvudbyggnaden och ateljén

Rapport 2007:3

Evvy Rydergård

© 2007 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@dll.se

Författare: Evy Rydergård, bebyggelseantikvarie
Omslagsbild: Spetebyhall före 2006 års upprustning
Foto: digitalt, färg: Evy Rydergård
Layout: Evy Rydergård

Nyköping 2007

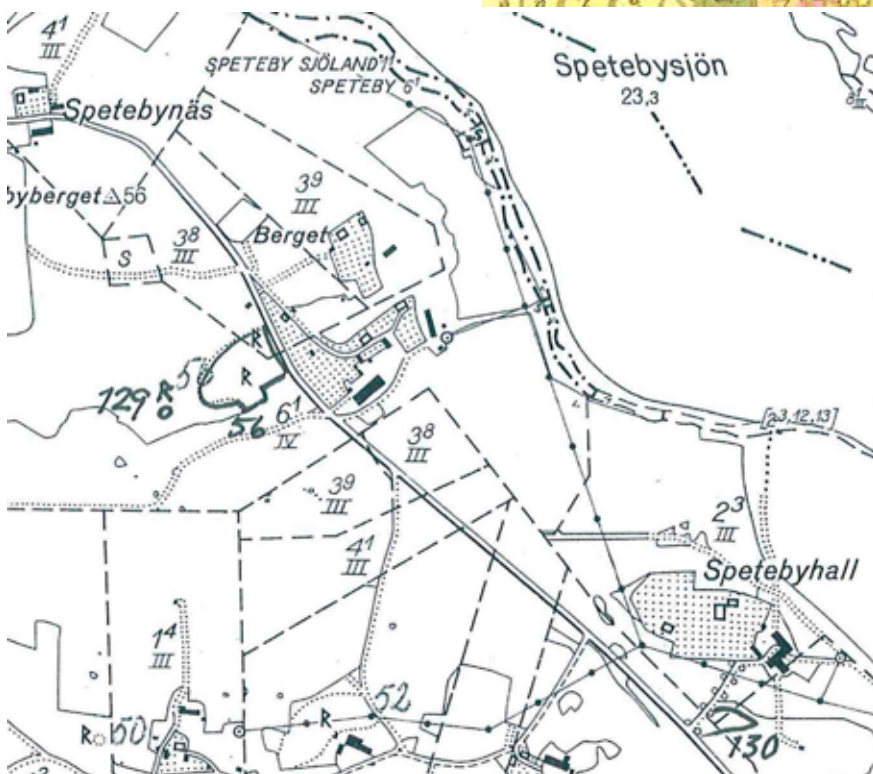
Innehåll

Inledning	5
Målsättning	5
Namnet Spetebyhall	5
Historik	5
Förutsättningar	5
Byggnadsminnesbeslutet. Dispens med villkor	6
Byggnadsvårdsbidrag	7
Huvudbyggnaden - utvändig beskrivning	7
Huvudbyggnaden - invändig beskrivning	8
Ateljén - beskrivning	8
Genomförda ändringar och åtgärder under 2006	8
Engelska villan	8
Huvudbyggnaden	
Snickeriarbeten, bjälklag	9-13
Takkupor	14
Plåtarbeten	15
Murningsarbeten	15
Tekniska installationer	15
Ateljébyggnaden	
Upprustning	16
Konsekvensanalys	17
Kulturhistoriskt värde våning två	18
Tillägg till den äldre kulturhistorien i interiören i vån 2	18
Konsekvensanalys av arbetet i bottenvåningen	18
Konsekvensanalys av utvändigt arbete	19
Kvarstående arbeten 2007. Trädgården. Konservatorsinsatser	20
Teknisk information: arkivhandlingar, ritningar, fotografier, mått, kulörer	20-21
Referenser. Litteratur. Diarienummer	22
Rapportsändlista	22
Utförare, bildgalleri över några medverkande	23-24
Dokumentationsbilder före ombyggnad	25-26
Fotodokumentation	27
Arkitekt Emil Viktor Langlets skisser till Spetebyhall	28
Ritningar i urval inför ombyggnaden	29-33

SÖDERMANLANDS LÄN

Speteby by på Ägo och skogsdelningskarta från 1763. Spetebyhall ligger sydväst om ordet SION.

Ekonomisk karta från 1956 med två gravfält inritade, R nr 130 vid infarten till Spetebyhall och R 56 söder om vägen. Flera gravfält finns i området.

Spetebyhall

Inledning

Sörmlands museum har fått uppdraget av Länsstyrelsen i Södermanlands län att göra en antikvarisk kontroll vid ombyggnad och restaurering av huvudbyggnaden ”Slottet” och ateljébyggnaden, vilka ingår i byggnadsminnet Spetebyhall på fastigheten Speteby 2:17. Till byggnadsminnesbeslutet från 1996-04-10 finns särskilda skyddsföreskrifter enligt lagen om kulturminnen mm (1988:950). Dispensbeslut om ändring av byggnadsminnet har tagits av länsstyrelsen inför upprustningen och ombyggnaden. Byggnadsvårdsbidrag utgår för fönsterrenovering på huvudbyggnaden, ateljén, Engelska villan och Finska huset, renovering och byte av taktäckningsmaterial på huvudbyggnaden samt borttagning av sentida lasyrfärg på ateljén. Kontrollen med dokumentation före, under och efter vårdåtgärder har gjorts av byggnadsantikvarie Evy Rydergård för de delar som hittills är klara. Denna redovisning gäller utförda arbeten under år 2006 fram till 1 december. Ägarna Belinda och Peter Alaton med dottern Elinor flyttade in i den södra delen av Slottet i mitten av december 2006.

Målsättning

Den kulturhistoriska målsättningen med byggnadsvårdsåtgärder vid Spetebyhall är att vid den begärda ombyggnaden och restaureringen slå vakt om kulturhistoriska värden och att dokumentera de lagskyddade delarna av byggnadsminnet, som påverkas eller tas bort i samband med ombyggnaden. Både helhetskaraktären och detaljer skall bevaras i möjligaste mån, framför allt om originalmaterial och teknik är av god kvalitet. Byggnaderna och dess delar är byggnadshistoriska dokument i sig.

Namnet Spetebyhall

Enligt Institutet för språk och folkminnen i Uppsala är Speteby äldst belagt 1366: Nicolaes ii Spitaby (Svenskt diplomatarium 9 s. 63). Det anses innehålla ett ord speta som förekommer i svenska dialekter med betydelser som ’strumpsticka’, ’stetsig stör’, ’krake’ och framförallt ’stör varmed en rågång utstakas’. Man har föredragit den senare förklaringen som då skulle ansluta sig till en grupp namn på -by som innehåller en förled som betecknar gräns eller råmärke, nämligen Rå-, Rör-, Skälby m.fl. Spetebyhall finns i Institutets samlingar endast som modern uppteckning med uttalsuppgift [spetbyhál].

Gården har en lång kontinuitet och har ägts av betydande personer, vilka finns nämnda i medeltidsbrev i Svenskt diplomatarium, t ex beskrivs *jordabyte* 1401 och 1437.

Historik

En intressant personhistoria finns kopplad till gården genom den franska släkten Langlet som kom till Sverige på Karl X Gustavs tid. Arkitekten Emil Viktor Langlet (1824-1898) ritade och lät uppföra Spetebyhalls huvudbyggnad från 1872 till 1891 på platsen där det redan fanns ett bostadshus av timmer. Familjen Langlet, hustru Mathilda och fyra barn har bebott gården. Sonen Alexander har utfört konstmåleriet i salongen och i ett kabinett och sonen Abraham har anlagt trädgården. Alexander Langlet bildade familj och bosatte sig på Spetebyhall 1918. Släkten Langlet har ägt Spetebyhall från 1864 till 1996. Vid Lerbo kyrka finns en särskild gravplats för släkten Langlet.

Arkitekt Emil Langlet ritade tolv centralkyrkor som uppfördes 1872-1892. Han har även ritat Stortingshuset i Oslo och Skenäs samt ombyggnaden av Fogelstad herrgård och Helgarö kyrka i Södermanland. Tornet på Fogelstad har stor likhet med tornen på Spetebyhall. På Helgarö kyrkas fasad framkom vid restaurering originalkulören oxidgult, en kraftfull gul ton, vilket är en kulör som både stämmer in på byggnadsperioden sent 1800-tal och på arkitekt Langlets färgval till flera byggnader. Kulören återkommer i fönsteromfattningar och takfotslist på huvudbyggnaden vid Spetebyhall.

I denna stora omdaning av Spetebyhall medverkar nu sonsonen, arkitekt Erik Langlet och utarbetar ritningar i nära samarbete med ägarfamiljen. Erik har hälsat på många gånger på gården i sin barn- och ungdom under 1940- och 1950-talen i samband med sommarboende på Solbacken och på Hultet, som tillhörde Spetebyhall och på Berget, ett 16-delshemman, vilket Eriks farfar Filip köpte på 1920-talet.

Förutsättningar

Vid byggnadsvårdsåtgärder allmänt måste det göras åtskillnad mellan förslitningsskador och tekniska skador. Förslitning av byggnadsdelar är förändringar som visar byggnaders ålder och hur de har använts. Det är ett kulturhistoriskt värde som inte skall raderas ut genom att byta ut material. Så få och små åtgärder som möjligt bör göras. Material och hantverksteknik skall vara av samma tradition och kvalitet som kan avläsas från byggnadstiden i varje enskild byggnad eller byggnadsdel. Tekniska brister, som har gett skador kan däremot äventyra byggnaders framtid och dess användning. Sådana skador måste repareras.

Efter varje insats skall byggnader vara så orörda som möjligt, d.v.s nya byggnadsdelar och underhåll av byggnad

eller byggnadsdel skall smälta in i en helhet och inte vara framträdande.

Redovisningen nedan gäller både allmänt för varsam byggnadsvård och specifikt för Spetebyhall.

Byggnadsminnesbeslutets innehåll i relation till åtgärder inom Spetebyhall

I föreskrifterna till byggnadsminnesbeslutet står att

- *huvudbyggnad och ateljé* får inte rivas, flyttas eller byggas om eller på annat sätt förändras exteriört.
- ändring av rumsindelning eller andra åtgärder som innebär ingrepp i bärande stomme får inte göras
- i huvudbyggnadens nedre våning, köket undantaget, får fast inredning såsom golv, tak, lister, paneler, dörr- och fönsterfoder samt eldstäder inte borttagas, övermålas eller på annat sätt förändras.

Tak- och väggmålningar får inte borttagas, övermålas eller på annat sätt förändras. Eventuella åtgärder skall utföras/programskrivas av en målerikonservator i samråd med länsstyrelsen. Detsamma gäller för övervåningens bemålade kakelugn.

Engelska villan får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.

Trädgården skall vårdas och underhållas på ett sådant sätt att den ursprungliga karaktären bevaras.

Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Dispens från skyddsföreskrifter

Länsstyrelsens Beslut 2006-03-01 till ägarna Belinda och Peter Alaton gäller ändring av byggnadsminnet Spetebyhall, ombyggnad och restaurering av huvudbyggnad och ateljé. Dispensbeslutet hänvisar till programförslag av arkitekt Erik Langlet 2005-12-21, 2006-01-31.

Villkor för Länsstyrelsens beslut:

Huvudbyggnad

- totalt fyra helt nya takkupor; två på östra sidan och två på västra sidan samt befintlig kupa mot väster ges nytt läge
- ombyggnad av befintligt tak mellan hörntornen samt byte av taktäckningsmaterial på lågdelen till falsad, skivtäckt slätplåt liksom på övriga takytor
- ny entré mot väster ut till trädgården
- nybyggnad av veranda

- delvis nyinredning av kallvind
- flyttning av befintligt värmepaket från vinden
- omdisposition av planlösning genom att lilla rummet mellan salen och matsalen slopas
- nya öppningar tas upp in mot den nyinredda vinden
- ombyggnad av den södra trappan nedmontering av kakelugn i matsalen, ersätts troligen med en ny
- rivning av öppen spis i salongen insatt 2005

Dispens för Ateljén

- ateljébyggnadens wc-duschrum flyttas ut och utvidgas
- ett mindre skärmtak tillkommer på ateljébyggnaden
- ett trädäck uppförs och ersätter befintlig brant yttertrappa vid ateljébyggnaden
- ändring av färgsättning av ateljébyggnadens fasad

Engelska villan togs inte upp i dispensbeslutet eftersom endast underhållsåtgärder och, inre ombyggnad har utförts.

Skälen för beslutet

Kulturhistorisk status är enligt länsstyrelsen att Spetebyhall med flygel är en av Södermanlands märkligaste herrgårdsmiljöer med välbevarade interiörer. Efter Emil Viktor Langlets död har gården bevarats osedvanligt väl.

Särskilda skäl för ansökan

Förändringar krävs för att kunna använda vinden och att förbättra värmeekonomin. De föreslagna åtgärderna innebär sammantaget att Spetebyhall uppnår en bättre arkitektonisk helhet.

Länsstyrelsens bedömning

Vid en vägning mellan förändringen av de kulturhistoriska värdena och de särskilda skälen för förändringen kan länsstyrelsen ge tillstånd till förändringen. Stor vikt har lagts vid brukarperspektivet och hänsyn har tagits till att fastigheten kan leva vidare genom verksamhet med anikvariat i en tidigare ombyggd ekonomihusdel.

Byggnadsvårdsbidrag

Bidrag ges enligt tre länsstyrelsebeslut 2006-05-03, 2006-05-18 enligt 5§ förordningen (1993:379) om bidrag för vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Bidragsdelen gäller fönsterrenovering på huvudbyggnaden, ateljén och Engelska villan, renovering och byte av taktäckningsmaterial på huvudbyggnaden samt borttagning av sentida lasyrfärg på ateljén.

Huvudbyggnaden - utvändig beskrivning

Huvudbyggnaden är uppförd av tegel i två plan under sadeltak och brutna gavelpartier. Teglet har tillverkats nära gården vid Ljungbacken där också leran fanns. Huset är försett med fyra hörntorn. Byggnadsstilen är fransk renässans. Huset är putsat och avfärgat i en rosa kulör med kraftfull gul färg på den profilerade takfoten och på lister samt över och under fönstren. Den gula färgen är mycket karaktäristisk för arkitekten Emil Viktor Langlets byggnader.

Vy över Slottet Spetebyhall från väster

Korrugerad plåt låg på sadeltaket och falsad plåt i övrigt när årets omläggning började. På tornen hade ursprungligen legat spån. Undertaket på gavelpartierna och tornen var brädtak, i övrigt fanns inget undertak under den korrugerade plåten. Omläggning av plåtpartier har skett tidigare. En utförlig bildserie över de olika takdelarna togs av Kenneth Pedersen, Katrineholms plåt och ventilation, innan takarbetet påbörjades. Kompletterande bilder har tagits löpande av museet. Vid entrén i öster fanns en veranda, som var utbyggd. Fönsterbågarna på kortsidorna var spröjsade och har 24 rutor. Verandan var utsmyckad med utsirade pelare och detaljer i jugendstil.

Takkupa i väster. Korrugerad plåt på sadeltaket i mitten.

Verandan vid entrén till huvudbyggnaden, södra gaveln. Ateljén syns i bakgrunden.

Pelarna är rikt utsirade på originalverandan.

Huvudbyggnaden - invändig beskrivning

Planlösningen är uppbyggd kring en salong i mitten, kök, matsal med handkammare, gavelrum samt två små kabinett i tornen. Sonen Alex (Alexander) Langlets konstnärliga målningar präglar salongen och det nordvästra kabinettet. På väggarna i flera av rummen finns en rosa originalgrundfärg på puts.

Det övre våningsplanet var inrett med sovrum vid gavlarna, våtutrymme och i övrigt en oinredd vind i mitten.

Översikt över salongen från trädgårdssidan mot entrésidan. Alexander Langlet har utfört konstnärligt måleri i bårderna och i det norra tornrummet nedan. Foto: Kjell Taawo

Kabinettet i nordväst är rikt bemålat. Under de grå skivorna har mörkgröna partier framkommit. De kommer att visas efter konservering.

Ateljén - beskrivning

Träbyggnad, byggd något senare än huvudbyggnaden, med kraftig regelstomme, stående timmer klätt med liggande, spontad panel under tvärställda sadeltak och med inbyggd veranda på kortväggen i öster. Spröjsade fönster samt låga mezzaninfönster under takfoten. Byggnadens planlösning består av förstuga med trappa till övervåningen där verkstad och ateljérum finns. I bottenvåningen finns vardagsrum, kök och sovrum, inbyggd veranda med avbalkning för våtutrymme.

Ateljébyggnaden med den mörkt bruna lasyrfärgen.

Genomförda ändringar och åtgärder under 2006

Sörmlands museum har gjort bedömningen att de viktigaste momenten som berör byggnadsminnets skyddsföreskrifter, dispenser och bidragsberättigade åtgärder har blivit gjorda, varför en sammanställning kan vara motiverad redan nu vid årsskiftet 2006/2007. Mycket arbete återstår dock.

Arkitekt Erik Langlet har upprättat ritningar och beskrivningar över Spetebyhall före igångsättning. Arkitekt Langlet har en mycket diger meritförteckning, t ex arkitektkontor, slottsarkitekt vid Riddarholmskyrkan och Haga slott, projekteringen av Riksdagshusets ombyggnad 1976-1983.

Engelska villan

I Byggbeskrivning 2006-03-15 anges vad som skall utföras i engelska villan. Byte av elcentral, elledningar, eluttag och strömbrytare har skett. I kök har demontering av masonite skett för att frilägga pärlspont eller förnya den. Gamla skåp sätts tillbaka. I taket har masonite demonterats och ersatts med gipsskiva. Listverk behålls. Fönstren har målats i engelskt rött, omfattningar i kromoxidgrönt. Taket, takstolar, verandan och sättning av huset kommer att repareras. Nytt badrum är installerat.

Engelska villan har kvar samma kulörer som ateljén hade när upprustningen vid Spetebyhall började 2006.

Huvudbyggnaden

Snickeriarbeten

Verandan har rivits varsamt. Den förvaras inom gården. Yttertaket har förnyats helt och hållet. På det södra gavelpartiet mellan tornen har taket höjts för att medge bättre användning av rummet. Modern konstruktion med limträbalkar har använts. Spontade bräder till yttertaket har använts genomgående. Isolering med termoträ. Taket är klart fram till tornen på den norra gaveln. Samma ombyggnad av gaveltaket i norr kommer att ske. Samtliga takkupor har byggts om och nya har tillkommit.

Samtliga golv i bottenvåningen har öppnats och golvbrädorna har numrerats och lyfts ut. I rummen mellan tornen var brädorna spontade, i gavelrummen och torn-

Gavelpartiet i norr med takkupa kommer att byggas om med höjning av gaveltaket. Detta har skett i söder.

Gavelrummet i söder under ombyggnad. Skillnaden i tak-höjd syns mellan det beigeputsade fältet och det nya virket.

Det nya gaveltaket under uppförande.

rummen i stället sammanfogade med träanaglar eller romboida metallstift. Grunden har rensats från jord och rötter och berg har frilagts. I källarna på gavlarna har frigolit demonterats. Täckning med singel har skett under bjälklagen. Dessa har isolerats med termoträ och kalkats. Under matsalen framkom en källare byggd av natursten. Innanför den västra väggen i matsalen fick en hel del stenar tas bort för att ge plats för konvektorlådorna. Källarmurarna under matsalen sänktes två decimeter.

Salongens brädgolv vid den år 2005 nytillkomna spisen, vilken nu har tagits bort. Golvbrädorna har därför fått skarvas i. Väggen mot matsalen underbyggdes för att hindra sprickor.

Under matsalens golv finns en kallmurad källare, som sannolikt hör samman med timmerbyggnaden som stod här även under uppbyggnaden av det nya huset.

Matsalens golvbjälklag och den kvadratiske källaren. Dörröppning leder till salong och köket ligger till höger.

Stora ingrepp har gjorts i golvbjälklagen allmänt med förstärkningar och för att bereda plats för isolering och konvektorlådor för ny uppvärmning med bergvärme. Bjälklagen har förstärkts med nytt virke och nya arbetsmetoder, modell 2006. Plintar har gjutits som stöd. Golvbrädorna har lagts tillbaka. I salongen, på platsen för en nyligen uppförd öppen spis, som nu har tagits bort, fick golvbrädorna skarvas med brädor från köket. Köket har moderniserats med klinkergolv. Golvvärme har lagts i södra trappgolvet, kök och förstuga samt kommer att läggas i verandagolvet.

Hela övervåningen har nyinretts för ett modernt boende. Mellan murstocken och det södra gavelsoverrummet har våtutrymmen byggts. Ett vardagsrum inreds i mitten och skåp byggs in i kattvindarna, dvs utrymmet där taket möter fasadväggen. I norr, där höjning av gaveltaket också kommer att ske, inreds rum. Golvvärme i våtutrymmet.

Salongens bjälklag med berg och sten under. Bärninornas riktning är öst-väst. Till vänster syns spår efter bortriven öppen spis, som byggdes av förra ägaren 2005.

Salongens bjälklag utmed den västra väggen. Bindbjälken till höger har sågats bort för att ge plats för konvektorlådor till uppvärmningen. Därmed kunde radiatorer uteslutas.

I matsalen har moderna tillägg gjorts i bjälklaget. En gjutning har också gjorts under kökswäggen. Singel ligger i grunden.

Matsalens och salongens bjälklag har förstärkts med moderna material och tekniker. En vertikal stålpelare har monterats i väggen vid dörren mellan matsal och salong för att bära upp förstärkningar i vindsbjälklaget.

Bjälklagsförstärkning i vindsvåningen. Innertakvirket är spräckt och har profilerad kant samt vit limfärg på ovansidan, vilket tyder på återanvändning. Samma profil återfinns synlig i kökets tak. Källa Peter Alaton.

Under golvet i rummet i nordost, kabinettet, löpte en tegelmur i golvnivå, som bör vara byggd som en lufttrumma för att förse en tidigare kakelugn i rummet intill med luft. En öppning finns i fasaden. kakelugnen har ersatts med en rörspis från 1920-talet.

Denna originaltrappa i söder har bytts i sin helhet. Anledningen var den mycket ojämna steglängden och höjden. I norr har originalet byggts på upptill med steg för att komma i nivå med nytt golv.

Putsskiktet på matsalens väggar var poröst och måste bättras. Vassmattorna för putsarmering kom fram. I taket togs sekundära skivor bort och ny vassmatta monterades och putsades över med kalkbruk. Just denna vägg är unik eftersom den består av en med tegel fylld träram. (P.A.)

Matsalen har utökats genom att väggen till en handkammare intill salongen togs bort. Där fönstret sitter har en öppning för dörr mot trädgården tagits upp. Utvändigt var fönstret dubbelt med ett blindfönster. Kakelugnens läge är också flyttat i matsalen, närmare salongen.

Mittendelen av vindsvåningen var oinredd. Innertak saknades under den korrugerade plåten. Takstolarna har förstärkts och hanbjälkarna har kapats under byggnadstiden för att uppnå bättre takhöjd. På golvet syns en ny H-balk som löper på entrésidan från söder till norr. Kortare balkar ligger ovanpå hallväggen och på vägg i norr. Limträbalkar finns även på vindsgolvet. De gamla dörröppningarna från hall till vind i öster har murats igen och nya har tagits upp för bättre kommunikation. Den gamla dörren var endast 1,5 m hög p g a taklutningen. Samma golvnivå på hela vinden har uppnåtts.

Förstärkning med H-balk för nytt dörrläge på vinden i nordost.

En vinklad H-balk placerades mot tak vid det nya dörravsnittet i sydost på vinden.

Takkupor

På långsidorna har två nya takkupor byggts, en på vardera sidan om den ursprungliga i mitten. På den norra gaveln har kupan breddats till tre lufter, i enlighet med motsvarande på den södra gaveln.

Takkupan mot trädgårdssidan i väster var låg och enkel, närbild på sidan 7. Tre nya takkupor är byggda.

Den gamla takkupan på långsidan i öster ovanför entrén.

Huvudbyggnadens entrésida med två nya takkupor intill mittenkupan. Nylagd plåt på taket fram till det högra tornet samt mindre plåtskivor i rombisk form på de två tornen till vänster, d v s i söder.

Plåtarbeten

Huvudbyggnadens sadeltak i mitten var klätt med korrugerad plåt utan undertak. Takkupan mot trädgården var låg och täckt med korrugerad plåt. Kupan i öster, tornen och takpartierna på gavlarna var klädda med skivtäckt plåt. Tornen har från början haft spåntäckning.

När denna rapport skrivs har större delen av taket, det ombyggda gaveltaket i söder och de två tornen belagts med ståndfalsad, galvaniserad plåt av 0,6 mm tjocklek, fabrikat Gavleverken kulturplåt. På tornen är skivorna lagda i rombisk form enligt franskt mönster för att förstärka byggnadens arkitekturstil. Plåten är förprimad och har lackad baksida. Den har målats med linoljegrund och färdigstrukits med Isotrol linolfärg i bruten grå kulör. Alla stuprör har bytts ut till galvaniserade, omålade. Mot söder har de redan målats. Rören går igenom takfoten som de ursprungligen gjort. Rören förses med värmekabel. Böjda delar är vinklade enligt byggnadstraditionen i slutet av 1800-talet. Fotrännor 100 mm höga med 4 tums rännkrokarna är smidda av varmgalvaniserad plåt. Fotrännorna förses med värmekabel. Skorstenarna har klätts in med plåt. Tre övre skift ommurade på den största skorstenen.

Många detaljer i plåtarbetet. Kulören har valts med omsorg för att harmoniera med den rosa kulören på fasaden och med den mustigt gula på utsmyckningarna.

Krönet på ett av tornen. Den övre delen är av trä. Detaljkedomen i plåtarbetet har följts från originalet.

De rombiska skivorna accentuerar den franska renässansstilen på tornen och byggnaden. Skivorna har även getts en inramning på varje sida av tornet.

Murningsarbeten

Kakelugnen i matsalen har monterats ner och en ny, begagnad från ca 1830 har murats upp i nytt läge intill salongen. Matsalstaket har förnyats med ny vassmatta och murning. Tidigare fanns en vassmatta under putsen. Väggarna har lagats i med kalkbruk. Eftersom ny eldragning har gjorts i hela byggnaden behöver många lagningar göras där kablar lagts in i putsväggarna. Några lagningar kräver även konservatorsinsatser, som i salongen och kabinettet i nordväst. Håltagning för dörr ut mot trädgården har gjorts i den västra väggen i läge för fönster i handkammaren.

Kakelugnen i matsalen har murats upp i det nya läget närmare salongsväggen.

I salongen har skador på väggmåleriet uppstått. Konserveringsarbete har utförts under 2007 av målerikonserverator Gabor Pasztor.

Tekniska installationer

Elddragningar har påverkat historiska lager och ytskikt genom borrhning och försänkningar i väggar. Bergvärmeanläggningen och VA har också påverkat både stomme och ytskikt.

Första gula strykningen på ateljén gjordes i september av målare Gunnar Bjärkesjö, Björssons Måleri. Engelskt röda fönsterbågar och grågröna accenter läggs till. Tidigare var det något mörkare grön kulör.

Ateljébyggnaden

Upprustning

På ateljén har den bruna lasyrfärgen tagits bort på fasadbräderna. Ny linoljefärg har målats i en gul kulör som har sitt ursprung i ett gult fasadparti inne i verandan. Det är facit på att byggnaden har varit gul tidigare. Fönsterkarmar och bågar målas engelskt röda och omfattningar och utsmyckningar på fasaden i en grågrön ton. Stuprören har målats i samma gröna kulör.

Verandautbyggnaden går ut mot den bakre ateljéväggen. Ytterpanelen är fasspontade brädor som i original.

Entréparti i söder förändras med glas i befintliga dörrblad, vilka har förstärkts. En förstukvist läggs till. I öster, där en entréveranda med trätrappa fanns, har en ny, förstorad veranda byggts på de gamla granitplintarna, som har förstärkts under med nygjutna plintar under mark. De

Ateljédörren har förstärkts inåt.

I verkstaden på övre våningen har tilläggsisolering gjorts inåt och pärlspontpanel från vinden i huvudbyggnaden satts upp.

gamla verandafönstren har satt in och kompletterats med nya, lösa innanfönster. Yttertaket till verandan är nytt men liknar det gamla. Det har isolerats och klätts med ståndfalsad plåt. Det gamla var klätt med papp. Innertaket har behållits. Utbyggnaden går ut i liv med norrfasaden, vilket har möjliggjort ett bättre våtutrymme.

En ny trappa byggs. I källaren är bergvärmepump, ackumulatortank och elcentral installerad.

Invändigt har ateljébyggnaden isolerats med termoträ i farstun och i verkstaden i väster en trappa upp. Liggande pärlspont har kompletterats. Köket och de två bostadsrummen har förnyats. Väggen från kök mot sovrum har murats igen. Badrummet har utvidgats åt norr. En igenbyggd ingång från verandan till sovrummet har tagits upp. Dörr har tagits upp i väster från farstu till vardagsrum. Pappspänt tak och plankgolv i rummet har behållits. Ny dörr tillverkad av Björkviks snickeri som kopia av befintliga dörrar.

Konsekvensanalys

Sörmlands museum har gjort en analys av hur ombyggnaden och upprustningen vid Spetebyhall har påverkat byggnadsminnets kulturhistoriska värden. Samtidigt granskas vad som har uppnåtts med hjälp av byggnadsvårdsbidragen och om ny kunskap om byggnaderna kommit fram. Utgångspunkterna är beskrivningen av vad som gällde vid igångsättningen, vilket finns på sidan 6. Vidare var inte ombyggnadsarbetet klart, när denna rapport skrivs.

Trots omfattande dispenser från skyddsföreskrifterna, har fastighetsägarna och arkitekten haft stort handlingsutrymme att utforma lösningar under hand. Detta har inte alltid förstärkt de kulturhistoriska värdena i byggnaderna. Hanbjälkarna har tagits bort successivt på grund av nya önskemål från ägaren, se sidan 13. En sådan arbetssituation är svår för den antikvariska kontrollanten även om vi i äldre byggnader alltid måste vara beredda på att oväntade förutsättningar kommer fram under byggnadsarbetets gång. Likaså vet vi att inte alla äldre tiders val av material och tekniska lösningar är av högsta kvalitet.

Här vid Spetebyhall har konstruktören gjort bedömningen att takstolarna behövde förstärkas. Hanbjälkarnas infästningar var t ex osäkra. Därtill kommer det faktum att på lågdelen av huvudbyggnaden fanns inget undertak under den korrugerade plåten. Nu har nytt undertak och skivplåt lagts, vilket ger ökad tyngd. Även golvbjälklagen har förstärkts enligt redogörelse på sidorna 9-13.

Sörmlands museum deltog inte i beslutet hur förstärkningen skulle ske. Ett mera kulturhistoriskt riktigt sätt hade varit att förstärka takstolen med likvärdigt material och likvärdig teknik. Eftersom hela vinden skulle byggas om fanns varken tid eller praktisk möjlighet att hävda ett kul-

Högben och hanbjälke är borta. De nya delarna i konstruktionerna dominerar.

Ett exempel på brysk avsågning av högben för att flytta ut ny skåpsvägg mot yttervägg.

turförfarande i konstruktionsarbetet. Vi har i stället lagt en ny kulturperiod till byggnaden. Här möts två kulturhistoriska epoker - den rent hantverksmässiga byggtekniken på 1870-talet och den moderna år 2006 med maskinbearbetat material som monteras för hand med maskinell utrustning.

Resultatet är utmärkt ur hållbarhetssynpunkt men det säger också en hel del om att vi bygger bort och förkastar det familjen Emil Langlet byggde upp under sin tid. Arkitekten hade då inte tillgång till en konstruktör, utan ritade själv och ledde byggprocessen. Så gjorde han även

i de stora centralkyrkobyggena i Malmö, S:t Pauli och Caroli, som han ritade. Den första uppfördes 1879-80 och den andra 1881-82 under ledning av Emil Langlet. I dessa två kyrkor har takkonstruktionerna, som är komplicerade med många små torn, medfört återkommande läckage. En utredning görs för att utröna orsakerna där.

Vindsvåningen byggs om till en viktig del av familjen Alatons boendemiljö i Slottet. Allra viktigast för bostadshus är att de bebos.

Kulturhistoriskt värde våning två

Kvarvarande, synliga delar från tiden före 2006 års ombyggnad och upprustning av vindsvåningen är två kakelugnar i gavelrummen. Den norra vindstrappan är kvar. Murstocken är synlig. De gamla golvbrädorna i gavelrummet har behållits och såpskurats. Äldre inbyggda skåp i de östra hörnen är kvar. Det gamla golvet ovanför den nordöstra trappan är kvar som golv i ett specialförråd under den nya golvnivån. Luckor i taken på hörnrummen i våning två är kvar för inspektion av tornen.

Tillägg till kulturhistorien i interiören på våning två

Den nya kulturhistorien från 2006 består av höjning av gaveltaken mellan tornen, breddad takkupa i norr, två nya kupor på båda sidorna om mittkuporna på vardera långsidan. Ny innertrappa av trä har byggts i sydost. Nivåutjämning av golvnivåer har skett ovanför de båda hörntrapporna till övervåningen genom tillägg av två trappsteg och ett nytt golv i nordost och nytt golv i sydost. Äldre inbyggda skåp i trapprummet i sydost har kompletterats med flera skåp i samma stil. I det södra sovrummet har garderober byggts in mot väggarna vid fönstret. Fönstret har försetts med viklucker av trä invändigt. Nytt innertak av trä. Platsbyggda skåp utmed vindens långsidor har tillkommit. Norr om murstocken har kallvinden inretts till vardagsrum med kupolliknande innertak. Kupolen är tänkt att knyta an till salongens kupol i bottenvåningen, vars uppskjutande del fortfarande är synlig. Nya golvbräder av 43 mm tjocklek läggs.

Bad, WC och tvätt är byggt söder om murstocken. Från badrummet kan inspektioner ovan innertak göras via en taklucka.

Konsekvensanalys av arbetet i bottenvåningen

Samtliga golvbräder har monterats bort för att möjliggöra inspektion och upprepning av grunderna, isolering och

värmeinstallation. Golvlistor, dörrfoder och målade väggar tog viss skada vid demonteringen liksom spontad panel.

Golvbjälklagets bindbjälkar längs de västra ytterväggarna i matsal och salong samt även längs den östra väggen i salongen har tagits bort. Motstående bjälkar, bärlinorna har kapats för att bereda plats för konvektorlådor till värmesystemet vid fönstren. Det fanns påsalade brädor på bjälkarna under salongsgolvet. Det är viktigt att behålla dem för att underlätta återmonteringen av golvbrädorna. I salongen fick de spontade golvbrädorna läggas in från fel håll, eftersom den öppna spisen har tagits bort. Vid spisen användes nu golvbrädor från köket att skarva med. Skafferifunktionen intill köket finns kvar. Bakugn och vedspis är istandsatta.

Alla grå skivor tas bort och måleriet sammanförs med målningarna ovanför.

Tillägg i bjälklagen. Genom att konvektorlådor har tillkommit har nytt virke och ny teknik moderniserat golvbjälklaget i salongen och matsalen.

Under matsalen fanns en källare. Källarmuren på den togs ner två decimeter under underkant bjälklag. Källaren fylldes med singel och sten - ej full. Krypgrund till matsalsgrunden har anordnats via lucka i den sydvästra källaren. Stenar under matsalsgolvet har tagits bort för att bereda plats för konvektorer vid ytterväggen. Befintlig golvlutning i matsalen behövs.

Ny entré mot väster från matsalen ut till trädgården har tagits upp. Omdisposition av planlösningen har gjorts genom att lilla rummet mellan salen och matsalen slopats.

I tornrummet i nordväst framkom en tegeltrumma under brädgolvet, vilken löpte från ytterväggen och till kakelugn i det norra rummet intill. På väggarna fanns gråmålade masoniteskivor nertill. När de lossnade kom intressant mörkgrönt originalmålari fram, som kommer att konserve-

ras i samband med allmän förbättring av skador och tidigare konserveringsåtgärder.

På väggarna i det norra gavelrummet finns tidningar från 1903 bakom tapeterna.

Sammantaget har väldigt mycket information om byggnadens konstruktion framkommit i och med de stora ingreppen. Stora ingrepp har skett i den byggnadsminneskyddade stommen, genom att ny teknik, standardhöjning och ägarnas personliga önskemål har genomförts. Borttagning av serveringsrummet mellan matsal och salong är en påtaglig förändring av originalplanlösningen. Vidare förändras matsalen genom flyttning av kakelugn och upptagning av dörr till trädgård. I salongen görs en vinst genom att en avvikande öppen spis nu tas bort och väggmaleriet målas/konserveras tillbaka. Lösningen med konvektorer för värmen i stället för radiatorer är positiv för att väggmaleriet visas i sin helhet. Kulturhistoriskt har dock förluster gjorts i originalbjälklag och golvbrädor, vilka båda har kapats. Vinsten är ny kunskap om huset och dess konstruktion samt om hur ny teknik möjliggör kontinuerligt boende i dessa hus vid Spetebyhall.

Konsekvensanalys av utvändigt arbete

Huvudbyggnadens tak har genomgått stora förändringar som tagit bort en genuin utstrålning av enkelhet från sent 1800-tal, men som ger byggnaden en starkare karaktär av fransk nyrenässans och kvalitet. Symmetrin med takkupa har invändigt medfört att sparrar har fått sågas bort och ersättas med nya i nytt läge och material.

Alla nya detaljer är omsorgsfullt utformade som idé, på ritningar, materialval och i utförande. Eftersom taket gav intryck av att aldrig ha blivit färdigställt är det välgörande med denna stora förnyelse. Över mittendelen fanns inget undertak, vilket nu har lagts med isolering. På tornen byttes brädtaket ut. Med takomläggningen är byggnaden skyddad för lång tid framåt. Störande metallstegar på taket har tagits bort och ersatts med fem fästöglor för livlinor och inspektionsluckor.

Målning av fönstren sker i en kulör som är väl avvägd mot putskulörerna. Alla fönster är i original, även innanfönster. De rutor som hade moderna floatglas har ersatts med gammalt munblåst glas så att alla fönster har munblåst glas. Mot trädgården finns den nya dörren och ombyggd mittentakkupa har getts särskild markering samt två nya kupor intill. Vid huvudentrén i öster sker nybyggnad av veranda, som inte blir lika bred som den gamla, tillbyggda.

Ateljén, som har förändrats från mörkt brun kulör till gul, samverkar nu med huvudbyggnaden. Den nybyggda verandan har byggts i samma form som den gamla, men har breddats. Fönstren till den har satts tillbaka och takformen följer den gamla. Isolering har skett invändigt i verkstaden. Ytskikten med liggande, spontad panel mot väster har kompletterats på vägg mot söder.

Sammantaget har Slottet och Ateljén förenats och förstärkts i uttrycket genom upprustningen och förnyelsen.

Kvarstående arbeten 2007

Inom Spetbyhall kvarstår ombyggnaden av det norra taket och den norra delen av övervåningen med utförande på samma sätt som den södra och färdigställande av alla rum samt nybyggnad av veranda. Ateljén har färdigställts och inflyttning i den skedde i mars 2007. Alla ytskikt är mycket smakfullt utvalda och färgsatta.

Trädgården

I och med inflyttning av familjen Alaton på Spetbyhall, vilka även har stort intresse av park och trädgård, finns goda utsikter att trädgården kommer att inventeras på växter och istandsättas på ett lämpligt sätt för byggnadsminnet.

Konservatorsinsatser

I salongen och i det norra tornrummet på bottenvåningen finns behov att anlita målerikonservator. År 2005 utfördes borttagning av tapeter, klistrade på originalmåleri samt lagning av taket i salongen, målning och retuschering med limfärg. Måleriet har skadats nu vid ombyggnaden. Konservator Gabor Pasztor är tillfrågad angående arbetet och har lämnat ett förslag, daterat 2007-01-04. I salongen har konserveringsarbetet utförts under våren 2007.

Vid kommande fasadunderhåll bör kontrolleras om den slätare putstypen under nuvarande putsskikt kan vara originalytan. Även den är rosa som nuvarande yttre skikt, vilket kan ses vid den borttagna verandan.

Teknisk information

Arbetet vid Spetbyhall har inte avslutats ännu i januari 2007 när rapporten skrivs.

Arkivhandlingar

Uppmåtningsritningar av Carl Johan Yxfelt har korrigerats av Peter Alaton och arkitekt Erik Langlet, sonson till arkitekt Emil Victor Langlet på Spetbyhall. Det finns arbetspärmar med arkitekt Langlets förstudier och upprät-

tade handlingar, beskrivningar och ritningar. Byggmötesprotokoll, ändrings- och tilläggsritningar samt ett rikt digitalt fotomaterial finns.

Fotografier, ritningar

Plåtslagare Kenneth Pedersen, Katrineholms plåt och ventilation AB, har fotograferat hela yttertakets åtgärder. Bildförteckning finns. Övriga bilder har Evy Rydergård, Sörmlands museum tagit i samband med den antikvariska kontrollen. Materialet, pärmar och ärendehandlingar finns i Sörmlands museums arkiv. Bilderna bifogas denna rapport på CD-skivor.

Ritningar

Ritningar har upprättats på ritningsunderlag, som efter uppmätning sammanställts av arkitekt Carl Johan Yxfeldt.

Antikvarisk sakkunnig arkitekt Jan M Berg, Stockholm har granskat A-ritningar 060219 och godtagit föreslagna åtgärder.

Takkonstruktionsritning K 2 över rum 202, 211, 060518

Ritning K 3, Åtgärder vindsbjälklag, sektion, 060518

Ritning 060309 K 2, A Förstärkning bjälklag över salong, sektioner, Isolering 060328

Ritning 060309 K 1, B Förstärkning bjälklag över salong, sektioner, Takpanel, golv 060410

Ritning 060309 K 1, C Förstärkning bjälklag över salong, sektioner, Avväxling takstol/kupa 060518

Ritning A 12 060216 Plan 1 trappa upprustning/ombyggnad, målsättning våtavdelning 060518, dörrslagning 202 och 211 060403.

Detaljritning BHK1. Bjälklag salongen Bengt Herbertsson 060421

Radiatorer och konvektorer, 2006-04-26 Redovisning för varje rum. Två ritningar A 11 Bottenplan värme och A 12 Plan 1 trappa, värme FK 060426/KJW.

Detaljritning BHK2. Rännor för konvektorer, Bengt Herbertsson 060421. Golvvärme är dragen i bottenvåningen i veranda, hall, kök och i trappans golv i sydost. I övervåningen i våtutrymmena.

ARCADO Byggkonsult AB har ritat förslag till grundläggning 060925 Littr 05 14403.

Källarplan Ritning A 10, 060219 över kryptgrunder och källarutrymmen 060317.

Ritningsnummer (=överblick ritningsläge) 060310, 060320, 060330, 060409

Ateljén ritning A423BEF 060208. Ombyggnad ritning A 41. Plan o sektioner arb nr 0514403 Arcado.

Förteckning över ritningsläget och revideringsdatum, enligt arkitekt Erik Langlet: A-ritningar A 1 – A 36, A 50 – A 52X, Ateljén A 40 – A 45.

Rumsbeskrivningar 2006-10-18, 2006-03-20 och 2006-03-15 anger utformning och tekniska lösningar i ”Slottet” d v s huvudbyggnaden, Ateljén och Engelska villan.

Huvudbyggnaden

Ytterväggens tjocklek är vid den nya upptagna dörren i väster till trädgården 36,5 cm. 20 mm puts ytterst, 80 mm tegel, 20 mm luft, 180 mm stående tegel cc-avstånd 150, 65 mm tegel, 15 puts. Lindrev mellan tegelstenar i köket (rum 103). Alla innerväggar i bottenvåningen är putsade.

Väggbrädor mot salong bredd 34, 37-40 cm. Avstånd mellan golvbjälkarna i öster-väster, 75 cm. Där konvektorlådor skulle placeras kapades golvbjälkarna 39-50 cm i öster och väster. Nya konvektorlådor i salong: 1,90 m långa x 0,40 m, eller rumsbredda x 0,30 m breda. Salongsbrädor var 13,5 cm breda och 3,8 cm tjocka.

Matsalens (107) golvplankor bredd 24-25 cm. Golvbjälkar, avstånd emellan 81, 88 och 96 cm.

I rum mot norr (110) finns 7 st golvbjälkar i läge norr söder, avstånd 50-55 cm. Över dörrkarm i öster finns drev med mossor. Naturmaterial under fönsterbräda i norr. Bakom tapeter på samma vägg finns dagstidningar från 1903. Under golvbrädorna var tidningar nedlagda, Aftonbladet Torsdagen den 5 december 1872, Onsdagen den 23 oktober 1872, 7 december, Torsdagen den 29 maj.

Rummet i söder på bottenvåningen (105) hade putsade väggar med grön kulör 1 m upp, därefter 5 cm isolering, plast och treetexskivor. Rosa blommiga tapeter ovanför. I hörnet bakom dörren till köket finns originalkulör på puts i rosa NCS S 3030 - Y 70 R. Vid kakelugnen fanns en förkolnad bräda under sentida lagning.

Nya isoleringen i bottenbjälklaget är 220 mm tjock.

På vinden, rum 209 var en kraftig timmerstock/bjälke placerad från murkrönet och norrut tvärs över det nya vardagsrummet och var förankrad i väggen. Genom stocken gick fem rundjärn om 16 mm ner i vindsbjälklaget, fästade med mutter på ovansidan. Detta är borttaget. Oklart om denna stock har funnits från början eller om den har tillkommit för att stärka konstruktionen.

Veranda till huvudbyggnaden hade måtten 2,50 m djup innermått, 3,60 m lång.

Kulörer Huvudbyggnad

Kulör på putsade väggar i originalkök: rosa NCS S 3030 - Y 70 R.

I tornrummet i sydväst på bottenvåningen var väggarna putsade. Blå kulör med grön färg under.

Plåttakets kulör: 05-267 Engwall & Claesson.

Rum 110, det norra gavelrummets innanfönsterbågar har mycket genomarbetad konvex profilering av spröjsarna för tre glasrutor med blåsor, lagda i L-fals. Bågarna är pluggade. Kulör brun mörkocker 4031 4A - 5A enligt färglikare Linoljefärg 2003, inåt rummet. Ytterbågar rak spröjs utåt, profilerad inåt, kulör (grön) ljusocker 92 2C, 3B.

Rum 108, salong. Innanfönster i väster mot trädgården (litt D mot söder), kraftigare båge än mot entrén. Konkav spröjs med skarpa kanter inåt rummet. Kulör inåt rum, (beigebrun) obränd terra 5873 2A. Ytterbåge, pluggad med vinkelräta hörnjärn av sent 1800-talstyp och enkelt gångjärn från 1940-talet, profilerad spröjs inåt och rak utåt. Kulör (beigebrun) obränd terra 5873 2A. Ytan inåt salongen vitmålad med obränd terra 2A under. Samma åt entrén.

Kulörer Ateljén

Fasad och takfot målas i guldocker 5A-94 med den gula färgen på ateljéverandan som förlaga och med anknytning till den gula kulören runt fönster. Allt som är rött och grönt och entrédörren på ateljén blir efter 2006 års

Detta putsade rosa hörn fanns bakom dörren i rummet intill köket i söder gaveln. Blommiga tapeter. Den rosa kulören på väggarna var målad under golvbräd-snivån i salongen och i tornrummet i sydväst. I hallen finns också rosaröda partier och färgen dyker upp under nyare material.

upprustning målat i ljusocker 6B-92 med anknytning till huvudbyggnadens fönsterbågar.

I Rumsbeskrivning 2006-10-18 anges hur den nya inredningen skall göras samt kulörer och nya ytskikt

Finska huset

Byggnaden är uppförd på 1960-1970-talen. På sadeltaket låg Vallategel. Nu ligger det tvåkupigt nytt tegel.

Finska huset med omlagt tegeltak.

Träfasaden är mörkbrun, fönsterbågar vitmålade med ljusblå omfattningar. Torpargrunden är inklädd med grå mineritskivor. Gårdens allt i allo Örjan Andersson kommer att flytta in där.

Referenser

Ekonomisk karta över Sverige: 9G Katrineholm 8g Valla 1956 och 1988, skala 1:10 000. Statens lantmäteriverk, Gävle.

Karta över Speteby bys ägo och skogsdelen, förrätad 1763.

Institutet för språk och folkminnen i Uppsala.

Sörmlands museums arkiv, Nyköping.

Arkitekt Erik Langlet, Stockholm

Peter Alaton, Spetebyhall

Litteratur

Kyrkornas arkitekter 1860-1930, Riksantikvarieämbetet Sködinge - Lerbo Hembygdsförening, Årsskrift 1989, Tema Bildkonstnärer i vår bygd, familjen Langlet.

Södermanland i samlingsverket Sveriges städer och samhällen jämte landsbygd, Del I. Förlagsaktiebolaget Nordisk Kultur. Göteborg 1947.

Diarienummer

Länsstyrelsens diarienummer 221-2772-88, 432-604-2006, 434-11370-2005, 434-11321-2005, 434-3294-2006.

Kultur och utbildning Sörmlands museums diarienummer KN-KUS06-059.

Rapporten skickad till

Belinda och Peter Alaton, Spetebyhall, 640 23 VALLA+ CD-skiva med ett stort antal digitala bilder.

Fru Jones, Ateljén, Spetebyhall, 640 23 VALLA

Riksantikvarieämbetet, ATA och Biblioteket, Box 5405 114 84 Stockholm

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Stockholm

Arkitekt Erik Langlet, Norrtullsgatan 27 B, 113 27 Stockholm

Bengt Herbertsson Byggkonsult AB, Fredsgatan 34, 641 30 KATRINEHOLM

Hans Johansson, Sjötorps Bygg och Snickeri AB, Sjötorp Österåker, 643 93 VINGÅKER

Kenneth Pedersen, Katrineholms plåt och ventilation AB, Höjdgatan 5, 641 22 KATRINEHOLM

Sködinge - Lerbo hembygdsförening, Hans Bergh, Allévägen 16, 640 23 VALLA

Persongalleri över några medverkande i projektet

Arkitekt Erik Langlet, Bengt Herbertsson och konstruktör Hans-Göran Carlsson.

Från vänster: Hans Karlsson, platschef Sjötorps Bygg, Bengt Herbertsson, projektledare Byggkonsult AB, Kenneth Pedersen, VD Katrineholms plåt och ventilation AB, Hans Johansson, arbetschef, Sjötorps bygg.

Joakim Pettersson, Ronny och Erik Alm.

Borrax bergvärmeborrning av fem hål framför entrén.

Tomas Karlsson och Stig Kvarnström.

Plåtslagare Mikael Karlsson och Marco Lundberg.

Singel sprutas ner i grunderna i kök och matsal.

Här har fynd gjorts i grunden under hörnrummet i sydost.

Belinda och Peter Alaton, ägare till Spetebyhall och Bengt Herbertsson, bygglärdare.

Gårdskatten vid Spetebyhall, muntrar upp alla som kommer i hans väg.

Ny steg bärs fram av lärling Matilda och hennes arbetskamrat.

Dokumentationsbilder före ombyggnad

Tegelvägg i öster bakom köksskåp med lindrevsfylld sten. Den Langletska, kraftfulla, gula kulören återkommer på flera väggpartier liksom den rosa tonen som i bården högst upp.

För kraftig retuschering av lejon i salongsbård gjordes vid konserveringen 2005.

Farstun med putsade väggar och svagt gul kulör och rosaröd bröstning. Dörrkarm i grön kulör. Innanför skymtar brädtak i köket och spontad panel på väggarna.

Farstun i öster med rosaröda väggar som bröstning före upprustningen.

Den ursprungliga kakelugnen i matsalen, vilken dömdes ut och har ersatts. Mått: höjd 2 m + sockel 0,40 m, bredd 0,96 m och djup 0,50 m. Den förvaras på gården.

Fotodokumentation före upprustning

Handkammarens dekormåleri på puts vid fönster med den ena bågen som blindfönster. Fönstret har nu byggts om till dörr.

Blindfönstret i väster på huvudbyggnaden i den lilla passagen mellan salong och matsal. Idag är fönstret ombyggt till dörr.

Ljusgul kulör på puts bakom gipskiva i det södra sovrummet i våning två. Rosa kulör skymtar under den gula putsen.

Ett tidigare igensatt fönster på baksidan av ateljén.

Fotodokumentation

Nya verandan på ateljén med den återtagna gula kulören.

Vardagsrum i ateljén.

Pärilspons på vägg och i tak i ateljén. Profilerad taklist. Bitar av tapetlagren har sparats av familjen Alaton. Tapeterna har inte granskats i detalj.

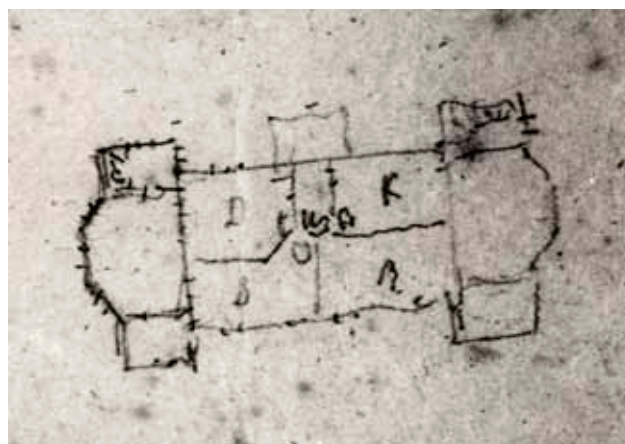
Ateljén från gamla verandan och in genom kök och rum. Den gula kulören ovanför dörren hör samman med fasaden när den var gul. Gedigna kvaliteter i snickerierna.

Arkitekten Emil Viktor Langlets skiss över sitt Spetebyhall. Nedan på samma blad en skiss över planlösningen. Bladet finns avbildat (M034922) i Sörmlands museums arkiv.

Foto troligen 1888 över trädgårdssidan. Torntaken är spånbeklädda. Mittendelen har korrugerad plåt. Bilden X8-85, finns i museets arkiv.

I denna planlösning representerar bokstäverna D och B det som blev Salong genom hela husets djup.

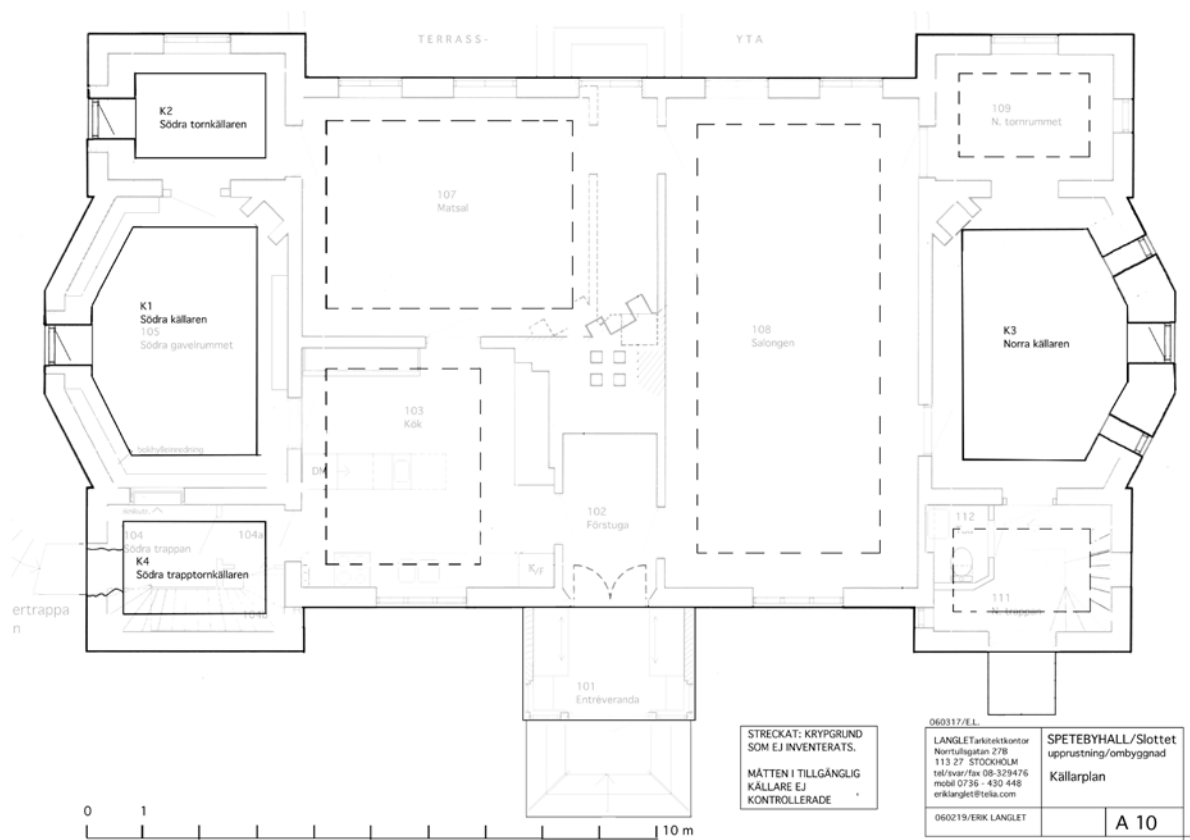
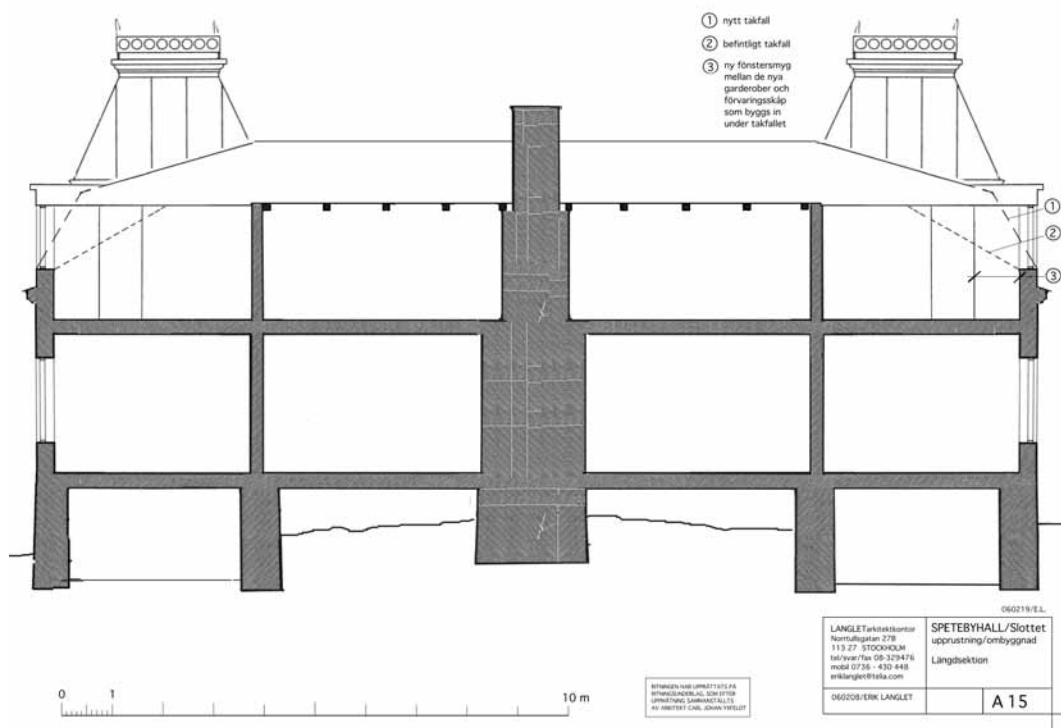
Den östra och västra fasaden efter ombyggnad med ny veranda, dörr mot trädgården och två nya takkupor på entrésidan och tre helt nya mot trädgården .

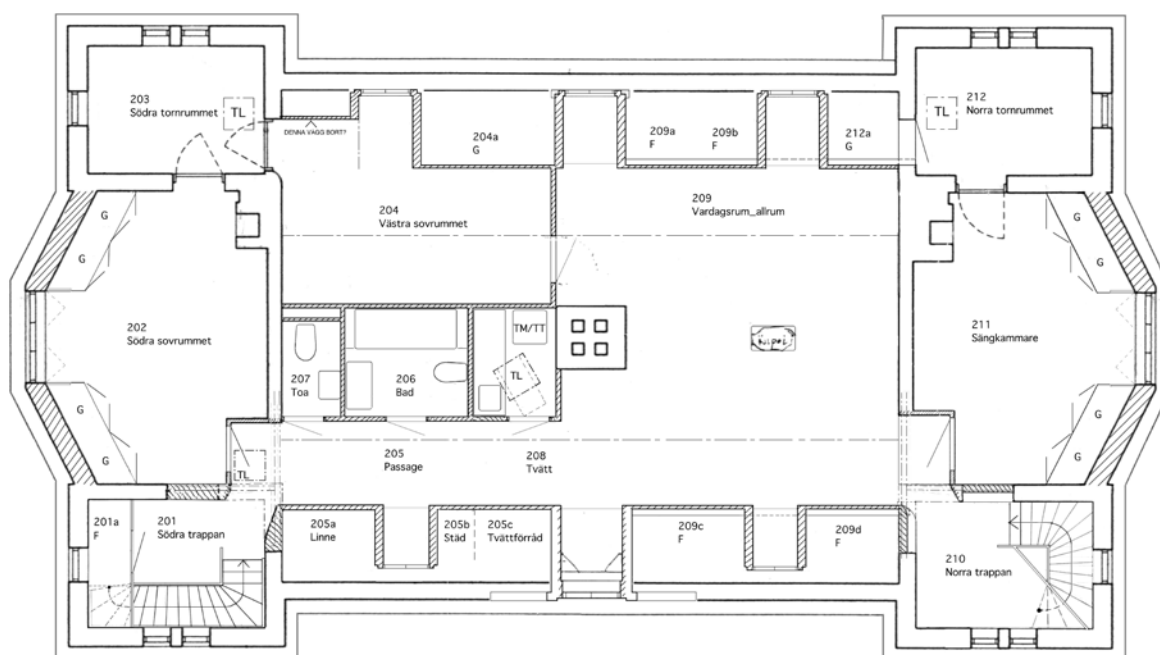
Gavelfasaderna före ombyggnad. Takkupan i norr kommer att breddas till tre fönsterbågar.

Längdsektion över huvudbyggnaden samt rumsindelning
i källarplanet på den nedre ritningen.

Planritningar över ombyggnadsförslag till övervåning och bottenvåning.

0 1 10 m

RENINGEN HAR UPPRÄTTATS PÅ
BETINGSUNDERLAG SOM EFTER
UPPMÄTNING SAMKÖSTÄLLTS
AV ARKITEKT CARL JOHAN NYELET

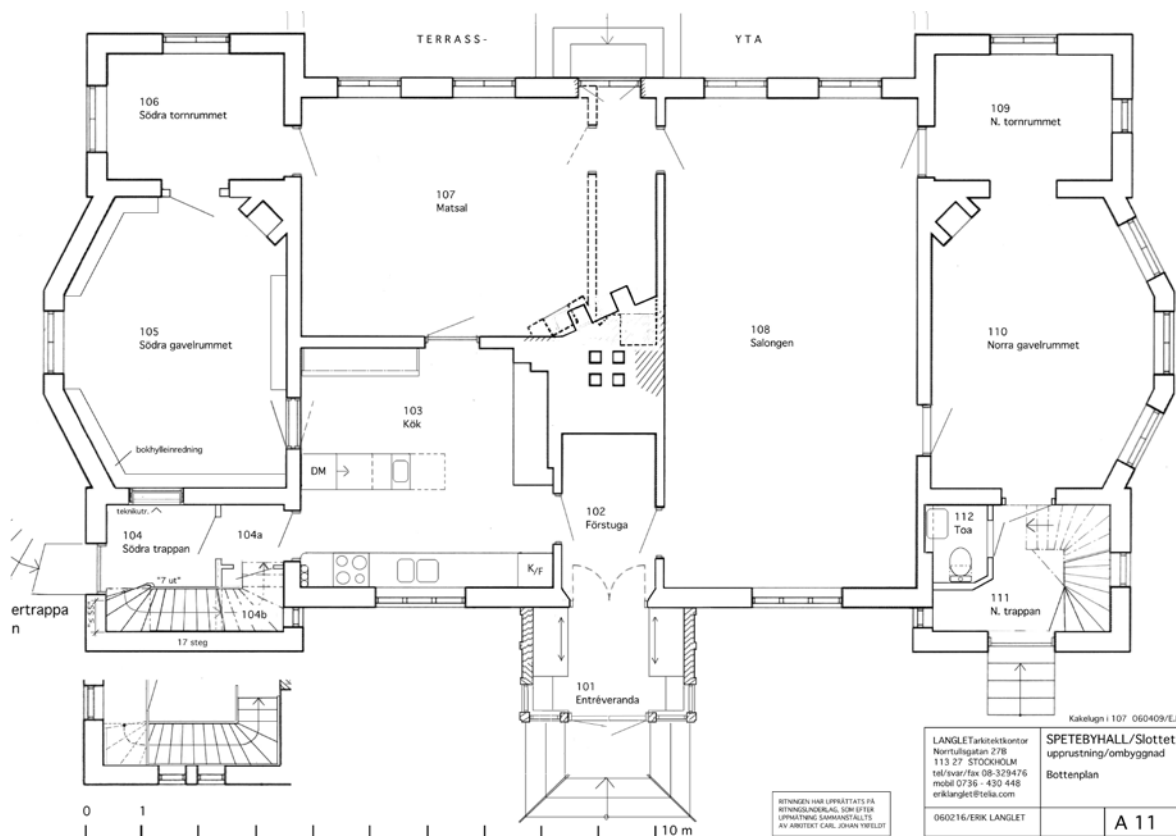
dörrsläpning 202 och 211 060403/E.L.

LANGLET arkitektkontor
Norrulligatan 27B
113 27 STOCKHOLM
tel/rvar/fax 08-329476
mobil 0736 - 430 448
eriklanglet@telia.com

SPETEBYHALL/Slottet
upprustning/ombyggnad
Plan 1 trappa

060216/ERIK LANGLET

A 12

0 1 10 m

RENINGEN HAR UPPRÄTTATS PÅ
BETINGSUNDERLAG SOM EFTER
UPPMÄTNING SAMKÖSTÄLLTS
AV ARKITEKT CARL JOHAN NYELET

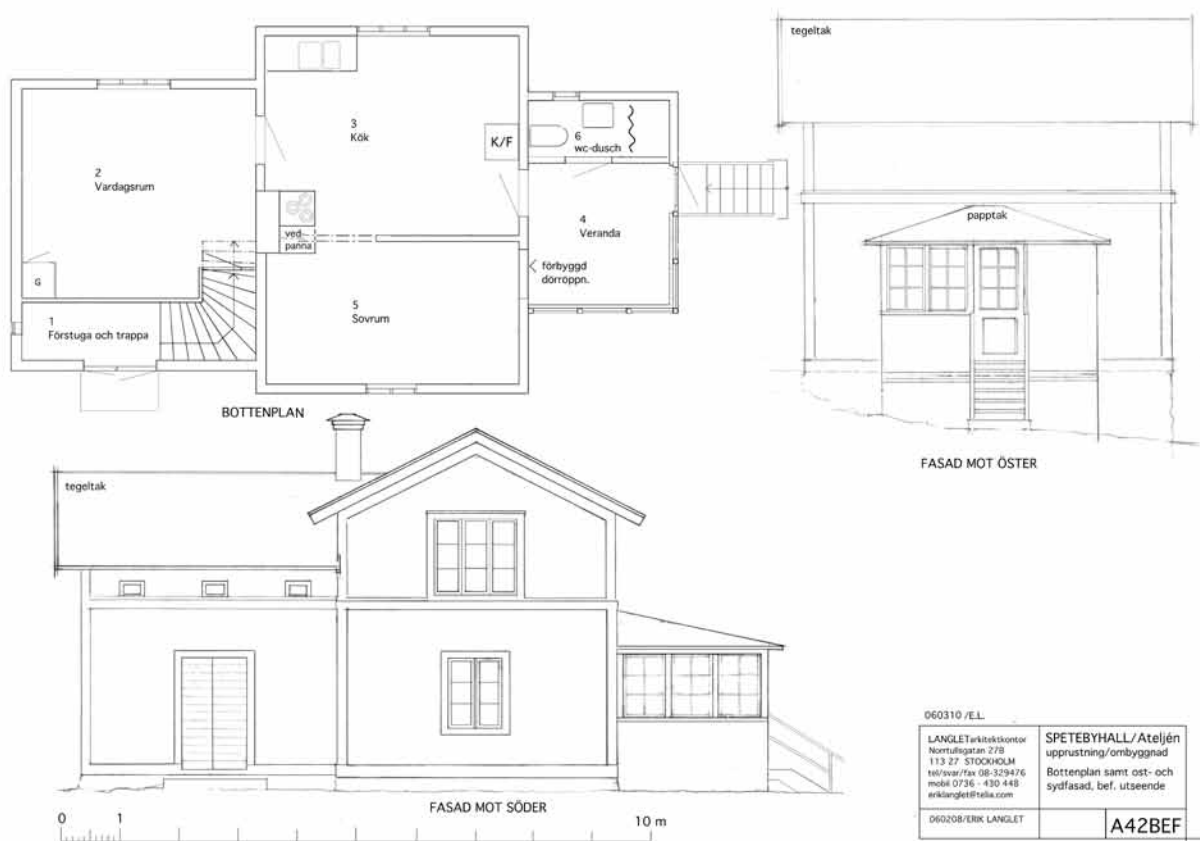
LANGLET arkitektkontor
Norrulligatan 27B
113 27 STOCKHOLM
tel/rvar/fax 08-329476
mobil 0736 - 430 448
eriklanglet@telia.com

SPETEBYHALL/Slottet
upprustning/ombyggnad
Bottenplan

060216/ERIK LANGLET

A 11

Ateljébyggnaden före upprustning och ombyggnad.

060310 /E.L.

LANGLET arkitektkontor
Norrmullargatan 2/3
113 27 STOCKHOLM
tel/vox/fax 08-329476
mobil 0736 - 430 448
erik@langlet.se

SPETEBYHALL/Ateljén
upprustning/ombyggnad
Bottenplan samt ost- och
sydfasad, bef. utseende

060208/ERIK LANGLET

A42BEF